

YENİ KARAPARA AKLAMA YÖNTEMLERİ OLARAK AKILLI KARTLAR VE İNTERNET

Yrd. Doç. Dr. Ayla YAZICI *

ÖZ

Tüm ülkelerin ekonomik, siyasi ve sosyal yapısı açısından bir tehdit unsuru olan karapara aklama faaliyetleri giderek artış göstermektedir. Özellikle globalleşme, iletişim ve yeni ödeme teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda, geleneksel yöntemlerle karapara aklama yerini İnternet veya akıllı kartlar ile aklama yöntemlerine bırakmaya başlamıştır.

Elektronik ticaret, elektronik bankacılık, İnternet ve elektronik para gibi oluşumların varlığı ve giderek yaygınlaşması, uluslararası platformda karapara aklama ile mücadelede kullanılan geleneksel sistemler açısından, bu yeni enstrümanların aklayıcılar için yeni fırsatlar sunabilmesi nedeniyle, bir tehdit unsuru oluşturmaktadır. Bu nedenle bu makalede gelenekselleşmiş ve bilinen aklama yöntemlerin dışında yeni aklama yöntemlerinin nasıl kullanılmaya başlandığı ve bu konuda nelerin yapılabileceği irdelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler:*Karapara, para aklama, akıllı kartlar, İnternet, karapara aklama ile mücadele.*

SMART CARDS AND İNTERNET AS NEW MONEY LAUNDERING METHODS

ABSTRACT

As a threat for countries' economical, political and social life money laundering activities are gradually increasing. Especially with globalization and the development in information and new payment technologies, money laundering methods changed from traditional to methods using İnternet and smart cards.

The introduction and increasing application of electronic commercial transactions, electronic banking, İnternet and e-money poses a threat to traditional due diligence systems in the international campaign against money laundering, because of the opportunities for money laundering, that these new instruments can provide. Therefore in this paper besides traditional and known money laundering methods, how new laundering methods can be used and what can be done in this matter are discussed.

Keywords:*dirty/black money, money laundering, e-money laundering, cyber-laundering, anti money laundering*

* Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F İktisat Bölümü, e-mail:ayazici@anadolu.edu.tr.

1. GİRİŞ

Karapara faaliyetleri konusunda dikkati çeken gelişme, bu faaliyetlerin, bunlardan elde edilen gelirin ve aklanan paranın boyutlarının giderek artmasıdır. Bu hızlı büyüme nedeniyle de karapara ve paranın aklanması, giderek daha çok önemsenmekte ve gündemde daha sık yer almaktadır.

Özellikle, iletişim teknolojilerindeki ve bankacılık alanındaki baş döndürücü ilerlemeler, ülkeler arasındaki para akışının önündeki engellerin kaldırılması, karaparanın ülkeler arasında transferi yoluyla aklanmasını oldukça kolaylaştırmıştır.

Bu nedenle giderek artan karapara aklamanın ülke ekonomileri üzerindeki olumsuz etkileri de göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin, ekonomide mal ve hizmet arz-talep miktarında değişme olmadığı halde piyasaya sürülen para miktarındaki ani değişimler fiyatlarda dalgalanmalara neden olabilmekte. Bunun dışında ekonomiye beklenmedik fon giriş-çıkışları döviz kurlarında ve faiz oranlarında çeşitli istikrarsızlıklar yaratmakta, dolayısıyla da ülkenin ekonomik verileri gerçek durumu yansıtmadığından, ekonomide bazı yanlış kararların alınması sorununu beraberinde getirmektedir.

Bu finansal istikrarsızlıkların ise reel ekonomi üzerinde olumsuz etkileri olmaktadır. Çünkü bu istikrarsızlıklar sonucunda ekonominin kredibilitesi düşeceğinden, yatırım konusunda riskli ülke konumuna geçilecek, bu da rasyonel yatırımcıların yatırımları üzerinde azaltıcı bir etki yaratacaktır. Bu durumda yasal paranın ülkeye girmekten kaçması nedeniyle yatırım oranının istenildiği kadar yükseltilememesi sorunu gündeme gelecektir. Uzun vadede ise sürdürülebilir büyüme oranında bir düşme meydana gelebilecektir.

Karapara ile ekonomik büyüme arasındaki bu ilişki, 1996 yılında Peter James Quirk tarafından da ele alınmıştır. Quirk bu çalışmasında 1983-1990 yıllarını inceleyerek, bu dönemde suçtan elde edilen gelirler arttıkça, yıllık GSMH büyümesinde önemli düşüşler olduğu yönünde önemli bulgular elde etmiştir (Quirk, 1997, s.9).

Karaparanın bu ve benzeri birçok negatif ekonomik etkileri de dikkate alındığında, son dönemde hızlı bir gelişme gösteren İnternet, online bankacılık, akıllı kartlar, elektronik ticaret, elektronik para (sanal para) gibi oluşumlar, karapara aklayıcıları için yeni ve cazip aklama yolları olabilmektedir. Bu da, bu konuda gerekli önlemlerin alınması, mevzuatın buna göre düzenlenmesi ve en önemlisi, ülkeler arasında gerekli işbirliğinin yapılmasını gerektirmektedir.

Bu çalışmada da ilk önce karapara tanımı ve boyutu verildikten sonra, karapara aklamada kullanılan hem geleneksel hem yeni olası aklama yöntemleri üzerinde durulmaktadır. Bunun dışında iletişim, bilgisayar ve bankacılık teknolojilerinde son dönemlerde hızlı bir gelişme yaşanması sonucunda, fon transferlerinin daha kolay yapılabilmesi, işlemlerin izlerinin sürülmesinin zorlaşması, yüz yüze işlem ve kimlik doğrulama gerektirmemesi gibi avantajlar nedeniyle karapara aklayıcıları açısından cazip hale gelen yeni aklama yöntemlerine ışık tutulmaya çalışılmıştır. Ayrıca ulusal ve uluslararası alanda bu konuyla ilgili alınan kararlar ve mücadelede ne gibi önlemlerin alınması gerektiği konularına da değinilmiştir.

2. KARAPARA KAVRAMI

En geniş anlamıyla karapara, yasa dışı yollardan elde edilen her türlü kazanç olarak tanımlanabilir. Diğer bir tanıma göre karapara, “kanunların suç saydığı fiillerin işlenmesinden elde edilen para veya para yerine geçen evrak ve senetleri, mal ve gelirleri ve bir para biriminden diğerine çevrilmesi de dahil ol-

mak üzere elde edilen her türlü ekonomik menfaat ve değeri” (Sarılı, 2002, s.33) ifade etmektedir.

91/308/EEC sayılı Avrupa Konseyi Direktifinin 1/a bendinde uyuşturucuya dayalı olarak bir karapara tanımı yapılmış, fakat bu tanımın genişletilebileceği ve üye ülkelerin belirleyeceği diğer suçların da direktif kapsamına alınacağı şerhi konulmuştur. Ayrıca Viyana Sözleşmesinde; “Bir iktisadi değere sahip maddi ya da gayri maddi, taşınır ya da taşınmaz her türlü varlık ile bu araçlar suç sayılan faaliyetlerden kazanıldığı takdirde karapara olarak nitelendirilirler” denilerek, tanım genişletilmeye çalışılmıştır (İpek, 2000, s.3).

Karapara aklama, Dünya'nın 1980'den sonra tanıştığı yepyeni bir suç türüdür. Bilgisayar, haberleşme ve finansal işlemler yapabilme teknolojisinin gelişmesiyle birlikte liberal ekonomi rüzgarları, karapara aklama suçunun küçük-büyük bütün ekonomilere yayılıp bugünkü durumuna gelmesine neden olmuştur (İpek, 2000, s.13).

Dolayısıyla karapara aklamayı tanımlamak gerekirse, “yasadışı faaliyetlerden, özellikle geleneksel olarak uyuşturucu kaçakçılığı ve günümüzde daha geniş olarak belli bir ağırlıktaki her türlü suçtan elde edilen sermayelerin yasal ekonomik dolaşıma sokulmasını amaçlayan mali ve ekonomik nitelikteki işlemlerin tümüdür” denilebilir (Mavral, 2003, s.4).

Mali Eylem Görev Grubunun (FATF) tarafından karapara aklamanın tanımı ise şu şekilde yapılmıştır:

* “Hukuki neticelerden kaçınmak için suç içinde yer alan kimseye yardım etmek, bir malın kanunsuz kaynağını gizlemek veya değiştirmek veya o malın suçtan kaynaklandığını bilerek transfer etmek veya değiştirmektir.

* Bir malın suçtan kaynaklandığını bilerek, onun doğru tabiatını ve kaynağını, pozisyonunu, tasarrufunu, hareketini, üzerindeki haklarını veya sahibini gizlemek ve değiştirmektir.

* Bir malın suçtan kaynaklandığını veya suça iştiraktan kaynaklandığını bildirerek o malın elde edilmesi, sahiplenilmesi veya kullanılmasıdır” (Aydın, 2002, s.22).

Bir suç unsuruna dayalı olarak elde edilen karapara yasal görünüme kavuşturmak ve kaynağını gizlemek amacıyla aklanmaktadır. “Çünkü yasadışı yollardan elde edilen gelirlerin serbestçe kullanılabilmesi mümkün değildir. Gelirin yasadışı yollardan elde edildiğinin tespit edilmesi durumunda söz konusu gelirleri elde edenler bir yandan hapis ve para cezalarına çarptırılacaklar, öte yandan ise bu yollardan elde edilen gelirlere nemaları ile birlikte el konulacağı için bu gelirlere de mahrum kalacaklardır (Başak, 1998, s.4).

3. TÜRKİYE'DE KARAPARANIN BOYUTU

Günümüzde karapara çok büyük boyutlara ulaşmış bulunmaktadır. ABD Senatosu tarafından yapılan araştırmalara göre, dünyada var olduğu iddia edilen karapara miktarının 1 trilyon Amerikan Doları civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bunun yanında ABD Merkez Bankası (FED) yalnız Amerika'da yılda 300-500 milyar dolar arasında değişen miktarlarda karaparanın aklandığını resmen açıklamıştır. “Birleşmiş Milletler tarafından yapılan bir tahmine göre bir yılda aklanan karapara miktarı 1,5 trilyon dolar civarındadır. IMF ise bu rakamı son yıllar için 2 trilyon dolar olarak tahmin etmektedir” (Aykın, 2007, s.33).

Karapara aklama rakamları ile başka ekonomik faaliyetlerin boyutları arasında bir karşılaştırılma yapıldığında durumun vahameti de açıkça anlaşılmaktadır. “IMF’ye göre, dünya toplam ihracatı 1994’te 4.266 milyar dolar, 1998’de ise 5.431 milyar dolardır. Bu durumda, IMF’ye göre yalnız uyuşturucudan sağlanan gelirin aklanan bölümü son yıllarda dünya ihracatının %10-20’si arasındadır ve elbette oldukça büyük bir değer sayılmaktadır. Uyuşturucu ticaretinden kaynaklanan karapara cirosu ile diğer tüm yasadışı faaliyetlerden kaynaklanan karapara cirosunun birbirine yaklaşık olarak eşit olduğu varsayılmaktadır. Karaparanın aklanma oranının hemen tüm yasadışı faaliyetlerde kabaca eşit olması da bir diğer varsayımdır. Bu varsayımlar altında, dünyada aklanan karapara toplamı, dünya ihracatının %20-40’ına varmaktadır” (Mavral, 2003, s.340).

Bir ülkedeki karapara miktarı çeşitli nedenlere göre değişmektedir. Karapara, ya ülkede suç sayılan fiilerden elde edilmekte veya aklanmak üzere başka ülkelere gelmekte ya da aklanmak üzere başka ülkelere gitmektedir. Bu nedenlerle ülkedeki karapara miktarı değişmektedir (İpek, 2000, s.6).

Türkiye birçok yerli ve yabancı kaynak tarafından “karapara cenneti” olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, “ABD Devlet Bakanlığına bağlı Uluslararası Uyuşturucuya Mücadele Bürosunun her yıl yayınladığı “Uluslararası Narkotik Kontrol Stratejisi Raporu’nda verilen karapara haritasında 1988-1996 yılları arasında hiç yer almayan Türkiye 1996, 1997, 1998 yıllarında yüksek derecede karapara aklanan ülkeler arasında gösterilmektedir” (Ergül, 2001, s.86).

Türkiye’de aklanan karapara tutarı yıldan yıla artış gösterme eğilimindedir. Yapılan bazı araştırmalar da uyuşturucu ve silah kaçakçılığı yoluyla yaklaşık 25-50 milyar dolar karaparanın amlandığı ileri sürmektedir (Gümüüşay, 2003, s.128). Maliye Bakanlığı, Mali Suçları Araştırma Kurumu (MASAK) 1997-2006 yılları arasında mahkemelerde davası devam eden dosyalarda 2 milyar 428 milyon YTL tutarında karapara amlandığını tespit etmiştir. MASAK tarafından 2007 yılında yayınlanan Faaliyet Raporunda da “Aklama Suçu Duyurularının Öncül Suçlara Göre Dağılımı”na bakıldığında, Türkiye’de 17.02.1997-31.12.2006 tarihleri arasında karapara kaynağını teşkil eden suçların başında %43,1 oranla uyuşturucu madde ticaretinin yer aldığı dikkati çekmektedir.

Uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı dışında sahte fatura kullanımı, gümrük kaçakçılığı, patlayıcı madde kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı gibi karapara kaynakları da göz önünde bulundurulduğunda, ülkede aklanan karapara miktarının boyutu daha da artmaktadır.

Ancak karaparanın yasal olmaması ve kayda girmeyen yollardan akması nedeniyle tam anlamıyla karapara boyutunun hesaplanması mümkün olmamaktadır. Örneğin Susurluk Komisyonu Raporu’na ve Amerikan DEA Kuruluşuna göre, Türkiye’de aklanan karapara boyutu 50 milyar dolar civarındadır. Ama 30-50 milyar dolar karaparanın Türkiye’den transit geçtiğini savunanlar da var (Kalyoncu, 1997, s.3). Boyutu ne olursa olsun, karapara ve dolayısıyla kara ekonomi Türkiye’nin ekonomik, sosyal, siyasal ve yönetsel dokuları üzerinde tahripkar etkiler yaratmaktadır.

Türkiye’nin ilk defa sistematik olarak karapara ve karapara aklama ile tanışması 1960’lı yılların ortalarına rastlamaktadır. Özellikle gurbetçi çalışanlar yoluyla başta uyuşturucu maddeden elde edilen karaparanın yüksek işçi geliri gösterilerek bu paralar yasallaştırılmıştır. Yapılan tahminlere göre de bu rakam yaklaşık 500 milyon Alman Markı olarak telaffuz edilmektedir.

1980 sonrasında ise farklı karapara aklama yöntemleri geliştirilmiştir. “Örneğin bu yıllardan itibaren devletin iç borçlanma ihtiyacına paralel olarak, Türkiye’de çok büyük bir hazine bonusu, devlet tahvili stoku ve geniş bir repo piyasası oluşmuştur. Bonolar ve tahviller; hamiline olmaları, kolaylıkla bulunabilmeleri ve likit olmaları vb. nedenlerle karaparanın aklanması amacıyla kullanılmaya uygun araçlar-

dır” (Ergül, 2001, s.84). Ayrıca bu dönemde ekonominin reel kesiminde hayali ihracat aracılığıyla, finans kesiminde ise kayıtsız-şartsız açılan döviz tevdiat hesapları (DTH) ve sırdaş hesaplarla karapara aklamalarının kapıları ardına kadar açılmıştır (Uyanık, 1996, s.8).

1980 sonrasında Türkiye’de egemen olan “Para gelsin de nerden gelirse gelsin” anlayışı sürüp gitmeye devam etmiştir. Bu anlayışın yerleşmesini sağlayan kimi hükümetler, hayali ihracat, kaçakçılık ve benzeri yollarla kazanılıp yurt dışındaki bankalara yatırılan kara paraları aklama yöntemlerin geliştirilmesine olanak bırakarak kalmamış, bankalarda karapara dolaşımını engelleyecek yolları kapatmaya da yanaşmamıştır. Yönetimin karapara olayına böyle yaklaşması ve bankaların başıboş bırakılması nedeniyle kaçakçı ve vurguncu takımı parasını gizlemekte hiçbir güçlükle karşılaşmamıştır (Altuğ, 1994, s.130).

1990 yılında ise, konvertibilite kararıyla döviz giriş çıkışının serbest bırakılması, sıcak para kanalıyla Türkiye’ye giren dövizlerin serbest dolaşımına imkan tanımıştır. 1990-1998 döneminde bankalardaki döviz hesapları toplamı 2 milyar dolardan 20 milyar dolara yükselmiştir. Bunun yanında Merkez Bankası bültenlerinde ve ekonomi yayınlarında kısa vadeli dış borç stoku olarak adlandırılan sıcak para girişindeki artış da dikkat çekicidir. Kısa vadeli dış borç 1994-1997 döneminde 6 milyar dolardan 24 milyar dolara yükselmiştir (Ergül, 2001, s.86). Bu rakam Temmuz 2007 tarihi itibarıyla 39,4 milyar dolara ulaşmıştır.

Türkiye’de boyutları katrilyonlarla ifade edilen kayıt dışı ekonominin varlığı, karapara ve karaparanın aklanması için ortam yaratmaktadır. Çünkü daha çok gelişmiş ülkelerde işlenen suçlar sonucunda elde edilen karapara aklanabilmek amacıyla, bu konuda yeterli önlemlerin alınmadığı, kayıt dışının yüksek olduğu, yabancı sermayeye gereksinim duyulduğu gelişmekte olan ülkelere aktarılmaktadır.

Bunun dışında Türkiye’nin coğrafi konumundan kaynaklanan çok büyük bir karapara trafiği vardır. Çünkü Afganistan’dan başlayıp Amerika’ya kadar uzanan uyuşturucu trafiği Türkiye’den geçmektedir. Ayrıca bir tarafta terör olgusunun varlığı ve diğer tarafta da değişik boyutlardaki mafya ilişkilerinin varlığı, Türkiye’de karapara olayının büyük oranlarda mevcut olduğunu göstermektedir (Bkz: Ergül, 2002, s.1).

Yakın geçmişe bakıldığında ise, MASAK tarafından 2007 yılında hazırlanan Faaliyet Raporu’na göre 01.01.2002-31.12.2006 tarihleri arasında intikal eden şüpheli işlem bildirim sayısı yıldan yıla artmış ve 2006 yılında ise bir önceki yıla göre %224’lük bir artış gerçekleşmiştir. MASAK’a intikal eden şüpheli işlem bildirimleri yükümlü grubu ve sayıları değerlendirildiğinde, 2002-2006 yılları arasında en fazla bildirim bankalar tarafından iletildiği görülmektedir. Aynı rapora göre, 2002-2006 döneminde MASAK tarafından 1463 dosya için değerlendirme çalışması yapılmış ve bu dosyaların yaklaşık %70’i tamamlanarak, 32 dosya karapara aklandığı iddiasıyla Cumhuriyet Savcılıklarına intikal ettirilmiştir. Daha önceki yıllardan devredilenlerle birlikte 2006 yılı sonuna kadar MASAK’ta 863 inceleme dosyası açılmış ve bu dosyaların 599’unun incelenmesi tamamlanarak, 194 dosya için 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanuna muhalefet sebebiyle suç duyurusunda bulunulmuştur (Masak, 2007).

4. KARAPARA AKLAMA YÖNTEMLERİ

4.1. Geleneksel Yöntemler

Karaparanın aklanması amacıyla, aklayıcılar değişik yöntemlere başvurumaktadırlar. Sınırsız sayıda yön-

temle aklama yapılmakla birlikte, bu yöntemler içerisinde en bilineni ise karaparanın fiziki olarak kazandığı ülkeden başka bir ülkeye, özellikle kambiyo kontrolü olmayan ve bankacılık sırrına sahip olan ülkelere, nakledilmesidir.

Bunun dışında paravan (hayali) şirketler, kumarhaneler, döviz büroları, offshore merkezler ve bankacılık sistemi en fazla kullanılan yöntemler arasında yer almaktadırlar.

Bankacılık sektörü aracılığıyla yürütülen karapara aklama faaliyetlerinde aklayıcılar tarafından kullanılan başlıca yöntemler ise şunlardır (Kalem, 2004, s.1):

- * Nakit transferleri yapılması
- * Banka hesaplarının kullanılması
- * Offshore bankacılık hizmetleri
- * Yatırım işlemleri
- * Kredi işlemleri
- * Muhabir bankacılık hizmetleri

Son dönemlerde ise teknolojik gelişmeler ışığında bu listeye ayrıca İnternet bankacılığı hizmetleri ile elektronik para ve akıllı kartların da eklenmesi gerekmektedir.

Karapara aklamada en yaygın olarak kullanılan yollardan birisi banka ve finansal kuruluşlardır. Çünkü, “ana fikri serbestleşme ve entegrasyon olan uluslararası ilişkilerin gelişmesinde finansal kaynakların serbestçe dolaşımı önemli rol oynamıştır. Sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi, yeni finansal kurumların oluşturulması, yeni dijital teknoloji tam anlamıyla entegre olmuş küresel bir piyasa oluşturulmasına ortam hazırlamıştır” (MASAK-TBB, 2003, s.iii). Böylece global ekonomi ve entegre olmuş finansal piyasalar ile uluslararası sınırlar arasında fonların transferi hem anında hem de daha rahat bir biçimde gerçekleştirilebilme imkanına kavuşturulmuştur.

Bu nedenle 1980’li yıllardan itibaren karapara ile mücadele etmek amacıyla, özellikle finansal kuruluşların yeterli önlemleri almaları konusunda uluslararası alanda tavsiye kararları alınmıştır. Bu bağlamda alınan kararlar:

- * Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 27 Haziran 1980 tarihinde alınan “Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferlerine Karşı Tedbirler Hakkındaki Tavsiye Kararı”dır. Bu Tavsiye Kararı ile üye ülke hükümetlerine bankacılık sisteminde karapara aklamayı önlemek üzere alınabilecek bazı tedbirler önerilmiştir.
- * 1988 yılında Basel Komitesi (Bankacılık Düzenlemeleri ve Gözetim Uygulamaları Komitesi-Basel Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices) tarafından hazırlanan “Suç Yoluyla Elde Edilmiş Fonların Aklanması İçin Bankacılık Sisteminin Kullanılmasının Önlenmesi” başlıklı rapor.
- * Mali Eylem Görev Grubu (FATF-Financial Action Task Force) tarafından 1990 yılında ve daha sonra da 1996 yılında gözden geçirilerek yayınlanan 40 Tavsiye Kararları.
- * Avrupa Birliği tarafından 10 Haziran 1991 tarihinde “Mali Sistemin Karaparanın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkındaki” Avrupa Birliği Konseyi Direktifinin kabul edilmesi.

* Avrupa Komisyonu tarafından 14 Temmuz 1999 tarihinde Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'ne 1991 tarihli Direktif'in kapsamının genişletilmesi ve güncelleştirilmesine ilişkin sunulan öneri, 19 Kasım 2001 tarihinde AB Bakanlar Konseyi'nce onaylanmıştır.

* 26 Ekim 2005 tarihinde Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından "Mali Sistemin Karaparanın Aklanması ve Terörizmin Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkında" yeni bir Direktif yayınlayarak, 1991 tarihinde kabul edilen Direktif yürürlükten kaldırılmıştır.

Alınan yukarıdaki kararların hepsinde karapara aklama ile mücadelede finansal kuruluşların yerine getirmek zorunda oldukları yükümlülükler yer verilmektedir. Bu yükümlülükler arasında, "Müşteriyi Tanıma" çerçevesinde mudilerin kimlik tespitinin yapılması, işlemlerin kayıtlarının tutulması ve şüpheli işlemlerin yetkili makamlara bildirilmesi yer almaktadır (Ping, 2004, s.49).

2000 yılında ise uluslararası finans sisteminde karapara aklama girişimlerini engellemek amacıyla Wolf-berg İlkeleri hazırlanmıştır. Çünkü yapılan araştırmalar neticesinde uluslararası bankaların karapara aklamada kullandığı ortaya çıkmıştır. Uluslararası alanda faaliyet gösteren büyük bankaların adının karıştığı bazı karapara aklama olaylarının ortaya çıkarılması uluslararası bankacılık kesiminde yoğun tartışmaların yaşanmasına ve söz konusu bankalara duyulan güvenin sarsılmasına neden olmuştur. Bu gelişme uluslararası bankacılık yapan kuruluşlar üzerinde bir baskı unsuru haline gelmiştir. Bu baskıların ortadan kaldırılması ve bankalara duyulan güvenin yeniden tesis edilmesi amacıyla, bankaların gönüllü olarak kendi faaliyetlerini düzenlemeleri, aksi takdirde bankacılık kesimini zora sokacak nitelikte ulusal ve uluslararası müdahale ve denetimin getirileceği düşüncesi yaygın bir kanaat haline gelmiştir. Bu durum uluslararası alanda lider konumunda bulunan 11 özel bankanın (ABN AMRO Bank, Barclays Bank, Banco Santander, The Chase Manhattan Private Bank, Citibank, Credit Suisse Group, Deutsche Bank A.G., HSBC Holdings, J.P. Morgan, Societe Generale, UBS Warburg) bir araya gelerek karapara aklamaya karşı ilkeler bildirisi hazırlamasına neden olmuştur (Mavral, 2003, s.164).

Finansal kuruluşlar tarafından alınan bu önlemler nedeniyle, karapara aklayıcılar açısından bu yollarla karapara aklama faaliyeti giderek sınırlandırıldığı ve zorlaştığı görülmektedir. Bu da onları yeni yöntemler bulmaya itmektir. Dolayısıyla elektronik para ve İnternet'e dayalı ödeme sistemlerinin gelişimi aklayıcılar açısından yeni aklama teknikleri olarak cazip olmaktadır.

4.2. Yeni Yöntemler

Kullanıcı gizliliği sağlayan ve fonların hiçbir aracıya gereksinim duyulmadan transferini mümkün kılan yeni teknolojilerin ortaya çıkması, karapara aklamada da yeni yöntemlerin geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır.

Son dönemlerde hızlı bir gelişme göstererek kullanıcı sayısı gün geçtikçe artan İnternet, online bankacılık, akıllı kartlar, elektronik ticaret, elektronik para gibi oluşumlar, karapara aklayıcıları açısından yeni ve cazip aklama yöntemleri olabilmektedir. Çünkü bu sistemler aklayıcıların en büyük sorunu olan "büyük miktarda nakit paranın fiziksel hareketini" ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca bu tür ödeme sistemlerinin globalleşmesi aklayıcılar için ülkelerin ulusal güvenlik standartlarındaki farklılıklardan yararlanma ve böylece yasadışı fonlarının hareketini otoritelerden gizleyebilme fırsatını sunmaktadır (Australian Institute of Criminology, <http://www.aic.gov.au> , 2005).

Bu nedenle otoriteler bu tür ödeme sistemleri aracılığıyla karapara aklama işlemlerinin takibinde özellikle bazı hususları göz önünde bulundurmalarıdır. Örneğin, finans kurumları müşterileri hakkında ne kadar bilgiye sahip olmalıdırlar? Benzer şekilde, henüz yeterince geliştirilmemiş güvenlik sistemi nedeniyle, suiistimalin mümkün olabileceği bir ortamda, kurumlar müşterilerinden kişisel bilgi talep etmeli midir? Yetkililer para aklama açısından yüksek riskli ülkeleri belirleyerek bu ülkelere ticarete sınırlamalar getirmeli ve alışılmışın üzerindeki meblağları ve sıra dışı işlemleri anında görüntüleyecek bir yazılım sisteminin kullanılmasını sağlamalıdır.

Ancak “ABD Hazine Bakanlığı Mali Suçlar Bölümünün yaptığı bir araştırmaya göre, aklayıcılar her 3 ayda bir bilgisayar yazılımlarını değiştirerek resmi makamların izlerini sürmesini engellemektedirler” (İpek, 2000, s.30).

4.2.1. İnternet Aracılığıyla Karapara Aklama

İnternet üzerinden sunulan mali hizmetlerdeki hızlı artış dikkate alındığında, karapara aklamada kullanılma riskinin en yoğun olduğu alan online işlem yapabilme imkanlarıdır. Online işlem hizmetleri giderek artan sayıda ticari banka ve “sadece İnternette faaliyet gösteren bankalar” (Pure İnternet Banks) tarafından sunulmaktadır (Ergül, 2001, s.25).

Bu nedenle günümüzde, karapara aklamaya mücadelede en önemli konulardan birisi, İnternet bankaları aracılığıyla para aklamının nasıl önleneceği veya kontrol edileceği ile ilgilidir. Çünkü İnternet aracılığıyla faaliyet gösteren finansal kuruluşlar zaman ve yer kısıtı olmaksızın çok sayıda ve gün geçtikçe artan sayıda finansal hizmeti İnternet üzerinden sunabilmektedirler. Bu hizmetler arasında, doğrudan ödemeler, elektronik fon transferleri, çek ihraçları, hisse senedi alımları, hesap açma-kapama gibi işlemler yer almaktadır. Bu nedenle de, İnternet kullanıcı sayısı ne kadar çok artarsa, İnternet ortamı aklayıcılar açısından o kadar güvenli bir “koruyucu ekran” oluşturacaktır. Çünkü böylece çok sayıda işlem arasında aklayıcılar da gizlenebileceklerdir. Dünya genelinde İnternet kullanıcı sayısı 1995 yılı sonu itibariyle 16 milyon iken, bu rakamın 2000 yılında 361 milyona ve 2007 yılı sonunda ise 1,319 milyona ulaştığı dikkate alınırsa, bu koruyucu ekranın aklayıcılar için giderek ne kadar fazla güvenli bir ortam oluşturduğu görülmektedir. Türkiye ise en fazla İnternet kullanıcılarının olduğu ilk 20 ülke sıralamasında 16 milyon kişi ile 17. sırada yer almaktadır (<http://worldstats.org>).

Yapılan bazı araştırmalar sonucunda, birçok ülkede giderek artan bir oranda İnternet üzerinden bankacılık hizmetlerinden yararlandığı da tespit edilmiştir. Örneğin, Forrester Research tarafından 2002 yılında 60 milyonun üzerinde Avrupalının bankacılık hizmetlerini online gerçekleştirdiklerini açıklamıştır. Ayrıca bu dönemde sadece İtalya’da online bankacılık hizmet kullanımının %88 oranında arttığı, Hollanda’da da bu artışın %60’dan fazla olduğu ifade edilmiştir (Forrester Research, <http://www.forrester.com>, 2005). 2005 yılı sonu itibariyle ABD’de 53 milyon kişinin, yani İnternet kullanıcılarının %44’ünün online bankacılık hizmetlerini kullandığı ve bu rakamın 2002 yılına göre %47 oranında bir artış gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca Tower Group tarafından yapılan bir araştırmaya göre, online bankacılık hizmetlerinden yararlanacak ABD’li tüketicilerin sayısının 2006-2010 yılları arasında her yıl %27 oranında bir artış gösterecektir (Flinders, 2007, <http://www.computerweekly.com/Articles/2007/05/18/223977>, 02.02.2008). İngiltere’de ise 2002-2007 yılları arasında İnternet bankacılığı kullanımını %174 oranında artmıştır. Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından yayınlanan, birliğe üye 46 bankadan İnternet bankacılığı hizmeti veren toplam 26’sının bilgilerinden oluşan İnternet Bankacılığı İstatistikleri Raporuna göre, Aralık 2007 itibariyle İnternet bankacılığı yapmak üzere sistemde kayıtlı olan ve en az bir kez login olmuş bireysel müşteri sayısı 8.908.956 olarak belirlenmiştir.

İnternet'in sahip olduğu bazı özellikler karapara aklayıcılarını İnternet aracılığıyla karapara aklamaya yöneltmektedir. Bunlar:

- * Elektronik transferlerin hızlılığı,
- * Erişim kolaylığı,
- * İnternet aracılığıyla yapılan işlemlerin kolaylığı,
- * Müşteri ile bankanın karşılıklı birbiriyle muhatap olmaması, dolayısıyla müşteri gizliliğinin var olması,
- * Ulusal sınırları genişletme/aşma kolaylığıdır.

Bu nedenle bu yolla karapara aklayan aşağıdaki nedenlerle fayda sağlamaktadır:

- * İşlem yapan kişinin kimliğinin tespit edilememesi ve bağlantıyı kuran kişinin kimliğini doğrulama olanağının bulunmaması.
- * İşlem yapan kişinin bu işleme nereden gerçekleştirdiğinin belirlenememesi. Dolayısıyla gerçek kimliğini saklamak isteyen bir kişi dünyanın herhangi bir yerinden hesabıyla bağlantı kurma ve hesabını kontrol etme imkanına sahip olacaktır.
- * Yapılan işlemlerle ilgili herhangi bir kaydın tutulmaması, dolayısıyla işlemlerin yetkililerce izlenememesi nedeniyle şüpheli işlemlerin takip ve rapor edilmesinin güçlüğü.
- * Aklayıcıların resmi makamlarca iz sürülmesini engellemek amacıyla sık aralıklarla bilgisayar yazılımlarını değiştirebilmesi ve ayrıca yüksek seviyede şifreleme tekniklerine başvurması (Philipsohn, 2001, s.87).

Yukarıda sayılan nedenlerle İnternet bankacılığında geleneksel yolla yüz yüze açılmış hesapların kullanımını veya geleneksel bir banka hesabı ile ilişkilendirilerek İnternet hesabının açılması konusunda düzenlemeler getirilmediği takdirde, hesabın gerçekte kim veya kimler tarafından yönetildiği ve ne tür işlemlerin yapıldığını tespit etmek zorlaşacaktır. Böylece tek bir kişi aynı anda çok sayıda hesabı, ne bağlı bulunduğu kurumun ne de başka kurumların dikkatini çekmeden kontrol edebilecektir (Ping, 2004, s.51). Dolayısıyla şüpheli işlemlerin takip edilememesi ve bildirilememesi sorunu ortaya çıkacaktır.

İnternet aracılığıyla yapılan karapara aklama yöntemlerinden birisi, İnternet aracılığıyla ödeme hizmetleri sunan bir şirket kurmaktır. Karapara aklayıcı bu şirketi kullanır ve karaparasının bulunduğu ve kendi kontrolünde olan ve belki de offshore merkezlerdeki hesaplarla bağlantılı kredi kartlarını İnternette sipariş vermek suretiyle kullanarak, bu şirketin hesabını şişirir. Bu durumda aklayıcının şirketi, sunulan hizmet karşılığında faturayı kredi kartı veren şirketler adına keser. Böylece karapara aklayıcı, karaparasını kurduğu şirket hesabına aktarabilir ve elde edilen paranın İnternet üzerinden mal ve hizmet satışı karşılığında elde edildiğini belirtebilir (Kalem, 2004, s.3).

İnternet bankacılığının yanı sıra interaktif bankacılık ve İnternet üzerinden kumar oynama işlemlerinin gelişmesi de aklamayı kolaylaştırmaktadır. İnteraktif bankacılık hizmetlerinin 24 saat yoğun olarak kullanılması karapara aklama soruşturmaları için ciddi bir engeldir. Doğrudan bankacılık banka ve müşteri arasında geleneksel müşteri kimliğinin belirlenmesi anlayışına dayanan fiziksel ilişkinin azalmasına hatta yok olmasına yol açmaktadır (Çelik vd., 2000, s.108).

Günümüzde giderek artan sayıda kumar sitelerinin Internet üzerinden hizmet vermesi de karapara aklayıcılarının işini kolaylaştırmaktadır. Özellikle vergi cenneti olarak da bilinen Karayib bölgesinde yüzlerce kumar sitesi açılmıştır. Bu web siteleri herhangi bir yasal düzenlemeye sahip olmadıkları gibi, hükümetler tarafından da kontrol edilmemektedirler. Birçoğunda müşteri kimlik bilgileri dahi aranmamaktadır. Bu tür sitelerde hesap açarak, birkaç oturum oyun oynadıktan sonra, aklayıcılar geri ödemeyi çek olarak tahsil etmektedirler. Böylece kolay ve rahat bir şekilde ellerindeki karaparayı aklamış olmaktadır (Ping, 2004, s.52 ve Philippsohn, <http://www.antimoneylaundering.ukf.net/papers/solisitor.htm>, 2002). Her ne kadar sanal kumarhaneler para transferi için genellikle çek, havale kredi kartı gibi çeşitli yöntemleri kullansalar da, son dönemlerde Nettelers adlı bir sisteme yönelmişlerdir. Bu sistem ile Internet üzerindeki kumarhanelerden kazanılan para herhangi bir banka ATM'sinden çekilebilmektedir. Dolayısıyla böyle bir yöntem aklayıcılar açısından karapara aklamada bütünleştirme aşamasının tamamlanmasını, yani karaparanın yasallaştırılmasında kolaylık sağlayacaktır.

4.2.2. e-Para ve Akıllı Kartların Kullanımı

e-para; “yatırılmış değer” veya satış noktası terminalleri vasıtasıyla, iki cihaz arasında doğrudan transferleri veya Internet gibi açık bilgisayar ağları üzerinden ödemeleri yapmak için önceden ödenmiş ödeme mekanizmalarına denir. Yatırılmış değer ürünleri “donanım” veya “kart tabanlı” mekanizmalar (aynı zamanda elektronik çanta/cüzdan denir) ve yazılım veya ağ tabanlı mekanizmalardır (aynı zamanda “dijital nakit” denir) (Kalem, 2004, s.4).

e-para sahip olduğu özellikler nedeniyle para aklayıcıları için cazip olmaktadır. Bunlar:

- * Akıllı kartlara veya yazılım tabanlı mekanizmalarda sınırsız miktarlarda e-para yüklemesi yapılabilir ve karttan karta transfer mümkün olmaktadır. Böylece nakit paranın yarattığı hacimsel büyüklük ortadan kalkmaktadır.
- * e-para gerek akıllı kartlar arasında, gerek Internet üzerinden birkaç saniye içerisinde transfer edilebilmektedir.
- * Yapılan bu transferlerde ayrıca herhangi bir kayıt tutulmamaktadır.
- * e-para nakit paraya göre kimlik gizliliği sağlamaktadır. Çünkü kağıt para sahip olduğu seri numaraları sayesinde kolayca takip edilebildiği gibi, ayrıca yüz yüze işlemleri gerektirmektedir. Buna karşılık e-parada ise, şifreleme tekniklerinin kullanımı ve uzaktan transfer işlemlerinin yapılabilmesi, işlemlere taraf olan kişilerin kimliklerinin daha kolay gizlenmesine olanak sağlamaktadır (Ping, 2004, s.50).

Yukarıda belirtilen özellikler nedeniyle, “e-paranın gelişiminin ve kullanımının artması ile birlikte, aklayıcıların elde edecekleri en büyük avantaj, büyük miktartlı fonların kolayca ve rahatlıkla transferi olacaktır. Para bir kere “dijitalleştirildiğinde” artık akıllı kart teknolojisi sayesinde ışık hızıyla ülkelerarası bir hesaptan bir başka hesaba dolaşabilecektir” (Economist, 1997, s.12).

Örneğin elektronik cüzdan kullanımının yaygınlaşması halinde, uyuşturucu satıcısı sokakta uyuşturucuyu satarken bile ödemeyi doğrudan elektronik para olarak kabul edebilecektir. Dolayısıyla ülke içinde hiçbir banka veya finansal kuruluşa gereksinim duymadan elindeki karaparayı otomatik olarak offshore hesabına aktarabilecektir. Böylece hem bu fonun hiçbir yerde hiçbir kaydı bulunmazken, hem de aklama işlemi hızlı ve güvenli bir biçimde gerçekleşmiş olacaktır.

4.3. Karapara Aklama Aşamaları

Karapara aklama üç aşamada gerçekleşmektedir. Bu aşamalar sırasıyla; **yerleştirme**, **ayırıştırma** ve **bütünleştirmedir**.

4.3.1. Yerleştirme Aşaması

Geleneksel olarak yerleştirme aşaması yasadışı yollardan elde edilen gelirin nakit formundan kurtarılmasını içermektedir. Ancak “e-para zaten dijital olduğundan ve akıllı kartlar gibi araçlarla doğrudan taraflar arasında mübadele edilebildiğinden, kağıt para gibi işlem görmesine rağmen, tarafların kimliklerinin gizliliğini sağlamaktadır. Bu nedenle, e-para şeklindeki karapara tekrar satılmak amacıyla döviz veya değerli eşya (antika gibi) alımları için kullanılabilen, ya da offshore bankalarına doğrudan İnternet üzerinden transfer edilmektedir. Böylece elektronik para sayesinde yüklü miktarlardaki nakit karaparanın fiziksel transferine gidilmeden veya herhangi bir yüz yüze işleme başvurulmadan, karaparanın “yerleştirme” aşaması tamamlanmış olur” (Philippsohn, <http://www.antimoney-laundering.ukf.net/papers/solisor.htm>, 2002 ve Department Of Justice Canada, -Solicitor General Canada, <http://www.psepc-sppcc.gc.ca>. 1998).

4.3.2. Ayırıştırma Aşaması

Karapara bir kere yerleştirildikten sonra, aklayıcı parayı kaynağından uzaklaştırmak amacıyla ve karapara sahiplerinin gerçek kimliklerini gizlemek suretiyle, sıklık, hacim ve karmaşıklık açısından yasal işlemlere benzeyen bir dizi mali işlem yapmaktadır. İşlem hacimlerinin ve niteliklerinin takip edilebilme riskini en aza indirme amacıyla, mümkün olduğu kadar hızlı biçimde, çok fazla işlem yapılmasına özen gösterilmektedir. Diğer bir anlatımla, karmaşık mali işlemler kullanılarak denetim mekanizması aşılma-ya çalışılmaktadır. Gerçekten birçok işlemde sonra, soruşturmacı mali dolaşımın hareket noktasını gözden kaybetmektedir (Ergül, 2005, s.9). Bu süreç ise ayırıştırma aşaması olarak bilinmektedir. İnternet kullanımı bu aşamayı kolaylaştırmaktadır, çünkü bu aşama kişisel bilgisayar aracılığıyla, herhangi bir kayıt bırakmaksızın gerçekleştirilebilmektedir. Aklayıcı sahte isimler altında gerçek kimliğini gizleyerek, İnternet üzerinden açtığı hesaplarını herhangi bir kayıt altına girmeden kontrol edebilecektir. Ayrıca çok sayıda işlem ile fonlarını hesaptan hesaba aktarabilecektir. Bu sayede hem işlemlerin kimler tarafından yapıldığı bilinmediği gibi, bu işlemlerin yapıldığı ülkeler de tespit edilememektedir.

4.3.3. Bütünleştirme Aşaması

Son aşamada ise, para yasal ekonomi içinde yeniden kullanılmakta ya da yatırıma yönlendirilmektedir. Burada kullanılacak yöntem ise “aklayıcının İnternet üzerinden hizmet veren bir kurum ile anlaşma yoluna gitmesidir. Örneğin, sahte bir isim altında bir banka hesabında veya bir paravan şirket hesabında bulunan para, özellikle İnternet üzerinden işletilen kumarhane veya bahis sitelerinden elde edilen hizmetin bedeli olarak bu İnternet şirketlerinin hesaplarına aktarılır. Böylece, aslında hiç verilmemiş bir hizmet karşılığında elde edilen para da İnternet şirketinin bilançosunda kar olarak gösterilir” (Philippsohn, 2002, s.88). Böylece yasa dışı karapara yasallaştırılmış olur.

4.4. Akıllı Kartlar ve İnternet Üzerinden Karapara Aklamaya Karşı Getirilen Tedbirler

Elektronik para, akıllı kartlar, İnternet bankacılığı ve diğer yeni para transfer şekillerinin karapara aklama yöntemleri üzerinde etkide buldukları göz ardı edilemez. Her ne kadar henüz bu teknolojiler ile karapara aklamaya çok fazla örnek gösterilemese de, bu karapara aklamada kullanılmadıkları anlamına gelmez. Çünkü yapılan bazı tahminlere göre, yeni teknolojiler ile karapara aklama yılda yaklaşık 50 milyar dolara tekabül etmekte. Asıl sorun bu yollarla gerçekleştirilen aklama faaliyetlerini ortaya çıkaracak araçların ve yöntemlerin henüz geliştirilememiş olmasıdır.

Globalleşme ile birlikte suçlar ve suç örgütleri de uluslararası nitelik kazanmıştır. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, suç gelirlerinin aklanmasını daha kolay, hızlı, düşük maliyetli bir faaliyet haline gelmiş, aklayıcılara pek çok yeni araç ve imkan sunmuştur. Globalleşme ve bilişim teknolojilerinin aklama açısından ortaya çıkardığı en önemli husus ise, aklama yöntemlerinin ülke sınırı tanımaz bir nitelik kazanmasıdır. Tüm bunlar uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, insan ticareti gibi suçlar ve aklama suçu ile mücadelenin her bir ülkenin kendi sınırları içinde ayrı ayrı yürütülemeyeceğini, uluslararası işbirliğinin zorunlu olduğunu göstermiştir. Bunun üzerine gerek öncül suçlar ve gerekse aklama ile mücadele için uluslararası işbirliği ve ülke mevzuatlarının uyumlaştırılmasına yönelik uluslararası girişim ve anlaşmalar gündeme gelmiştir (Aykın, 2007, s.34).

Bu nedenle FATF (Mali Eylem Görev Grubu- The Financial Active Task Force) tarafından 1996 yılında yayınlanan 40 Tavsiye Kararı arasındaki 13. Tavsiyesi'ne göre; "Üye ülkeler, teknolojinin gelişmesi ile birlikte ortaya çıkan yeni ödeme araçlarının karaparanın aklanması için içerdiği tehlikelere özel dikkat gösterecekler ve bunların aklamada kullanılmasını önlemek için gerekli tedbirleri alacaklardır" (Ping, 2004, s.52).

Bu amaçla FATF 40 temel tavsiyesi üç temel alan üzerine yoğunlaşmıştır: 1) Ülkelerin yasal sistemlerinin aklama ile mücadele açısından güçlendirilmesi; 2) Finansal sistemin aklama ile mücadele konusundaki rolünün artırılması ve 3) Uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi (Aykın, 2007, s.38).

Ayrıca, online bankacılığının karapara aklama konusundaki zaafalarını gidermek amacıyla FATF Uzmanları tarafından bazı öneriler getirilmektedir. Bu öneriler şunlardır (FATF, 1997, s.70):

- * Yürürlükteki kimlik tespiti yükümlülüklerinin, özellikle sırdaş hesapların açılmasını önlemek amacıyla takviye edilmesi
- * Mali kurumların müşteriyle iş ilişkilerinin ötesinde, müşterilerini gerçekten tanımalarına imkan sağlayacak yeni prosedürler geliştirilmesi
- * Standartlar konusunda ülkeler arasında birliğin sağlanması doğrultusunda çalışmalar yapılması
- * Online işlemlerde şüphenin ortaya çıkmasını ve müşterinin doğrulanmasını sağlayacak yeni bilgi teknolojilerinin geliştirilmesi
- * Bu tür işlemlerin türlerinin veya işleme konu olabilecek meblağların sınırlandırılması
- * Online işlemlerin sadece geleneksel yolla açılmış, yani müşteri ile mali kurumun yüz yüze gelmesiyle açılmış hesaplarla sınırlandırılması
- * Ülkelerinde lisansı olmayan mali kurumların, bu ülkelerde online hizmetler sunmasının yasaklanması.

Bunun dışında akıllı kartların karapara aklamada kullanımını sınırlamak amacıyla özellikle kullanımı artan ülkelerde akıllı kartlara yüklenebilecek miktara ihraççı ve operatör firmalar tarafından bazı üst limitler getirilmektedir. Bu bağlamda FATF'a üye olan İngiltere de akıllı kartlara yüklenebilecek azami değer, kartın niteliğine göre 50-500 İngiliz sterlini arasında değişmektedir. Bu amaçla da FATF tarafından her yıl hazırlanan karapara aklama tiyolojileri raporlarında da bu duruma dikkat çekilmiş ve elektronik para taşıyıcılarındaki karapara aklama riskinin aşağıda belirtilen faktörlerle sınırlandırılması önerilmiştir (Kalem, 2004, s.5).

* Yapılan işlem miktarının sınırlandırılması

* Mali kuruluşlara bağlı kurumlar tarafından kartların dağıtılması ve işleyişlerinin bir banka hesabına bağlanması

* Kartlarla yapılacak ödeme işlemlerinin sadece ülke topraklarıyla sınırlandırılması.

Türkiye, temel sözleşmeleri onaylamak, ülke içinde bu sözleşmelere uygun hukuksal düzenlemeler yapmak, mali istihbarat birimi oluşturmak ve FATF'a ve Egmont Grubuna üye olmak suretiyle aklama ve terörün finansmanı ile mücadele konusundaki duyarlılığını göstermiştir (Aykın, 2007, s.40) özellikle 1995 yılında Türkiye'nin FATF'a üyeliğinden bu yana karapara konusu çeşitli kanun ve yönetmeliklerle düzenlenmiş ve en son olarak da 1 Nisan 2008 tarihinde yürürlüğe girecek olan "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanın Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik", 9 Ocak 2007 tarihinde 26751 Sayılı Resmi Gazete de yayınlanmıştır.

Yeni yönetmeliğin hazırlanmasında, bilişim alanındaki gelişmeler, finansal araçlardaki çeşitlenmeler, finansal faaliyetlerin hızlı, karmaşık ve sınır tanımayan bir boyut kazanması hususları göz önünde bulundurularak Türkiye'nin ihtiyaçlarını karşılamak ve aynı zamanda Türk mevzuatını uluslararası standartlarla uyumlu hale getirmek amacı göz önünde tutulmuştur (<http://www.masak.gov.tr/tr/yonetmelik/Yonetmelik.htm>).

Bu yönetmelik kapsamında elektronik ortamda para transferinde kimlik bildirim için sınırı olan 12 bin TTL, 2 bin YTL değerindeki işlemler için uygulanacaktır. Özellikle elektronik işlemlerde işlem tutarı veya birbirleriyle bağlantılı birden fazla işlemin tutarı 2 bin YTL'yi aşarsa, bankalar ve diğer yükümlülerin kimlik tespiti yapma zorunluluğu olacaktır. Ancak kredi kartı ve banka kartları üzerinden yapılacak işlemler bu yükümlülüğün dışında tutulacaktır.

Buna karşılık elektronik olmayan parasal işlemler için kimlik tespit zorunluluğu için 12 bin YTL olan limit, 20 bin YTL'ye yükseltileceği gibi, kimlik tespitinin yanı sıra teyit edilme şartı getirilecektir. Bu değişiklik ise, bankaların yanı sıra döviz büfeleri, antikacılar, noterler, aracı kurumlar, kuyumcular, emlakçılar ve PTT gibi 27 iş veya meslek grubunu kapsayan karapara bildirim yükümlülerini ilgilendirmektedir.

5. SONUÇ

Günümüzde artık insanlar evlerindeki bilgisayarları aracılığıyla İnternet üzerinden alışveriş yapmakta, İnternet ortamında kurulan sanal kumarhanelerde kumar oynamakta veya herhangi bir finansal kuruluşta gitmeden fonlarını akıllı kartlar veya İnternet bankacılığı ile transfer etmektedir. Böyle bir ortamda giderek daha az yüz yüze finansal işlemler gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, hızlı bir gelişme gösteren İnternet, on-line bankacılık, akıllı kartlar, elektronik para gibi oluşumlar karapara aklayıcıları açısından yeni ve eskilere göre daha cazip aklama yöntemleri olmaktadır. Bu tür sistemlerin aklayıcılara sağladığı en önemli avantajlar arasında, büyük miktarda nakit paranın fiziksel hareketini ortadan kaldırmasıdır. Ayrıca bu sistemlerin kullanıcılara kendilerini gizleyebilme, herhangi bir işleme ait kaydın tutulmaması gibi kolaylıklar da sağlamaktadır.

Son dönemlerde artan oranda karapara aklama ile mücadelede edilmeye başlanıldığından, aklayıcılar için yeni aklama yöntemlerinin bulunması zorunluluğunu getirmiştir. Çünkü geleneksel yöntemlerle para aklama giderek zorlaşmaktadır. Bunun sonucunda karapara aklama “gerçek” dünyadan “siber” boyuta taşınarak, elektronik para, akıllı kartlar ve İnternet gibi araçlarla aklanmaya başlanmıştır. Karapara aklama ile mücadele için alınan mevcut önlemler bu yollarla aklanana karaparanın tespit edilmesi ve önlenmesi konusunda henüz yetersiz kalmaktadır. Her ne kadar FATF tarafından bu konuya dikkat çekilmiş ve bazı tavsiyeler getirilmiş olsa da; bunlar neticede sadece tavsiye niteliğindedir. Önemli olan bu tavsiyelerin değerlendirilerek, sadece üye ülkeler tarafından değil, aynı zamanda tüm ülkeler tarafından uyulmasını sağlamaktır. Çünkü karapara olgusu uluslararası nitelikte olup, tüm ülkeler açısından “kanaayan bir yaradır”. Özellikle ülkeler üzerinde yarattığı olumsuz ekonomik etkileri dikkate alındığında, her ülkenin karapara zarar görmesi söz konusudur.

KAYNAKÇA

- Altuğ, O. (1994).** *Kayıtdışı Ekonomi*. Cem Ofset Matbaacılık Sanayi A.Ş.:İstanbul.
- Aykın, H. (2007).** Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi* (25): 33-40.
- Başak, R. (1998).** *50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi*. Türkiye Bankalar Birliği Yayını (206): Ankara.
- Çelik, K., Koçağra, S. ve Güler, K. (2000).** *Karapara Aklama: Tanımı, Aşamaları, Yöntemler ve İlgili Uluslararası Çalışmaları*. MASAK: Ankara.
- Ergül, E. (2001).** *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*. Yargı Yayınevi: Ankara.
- FATF. (1997).** Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Yönelik Mali Eylem Görev Grubu'nun Tavsiye Kararları. *Bankacılar Dergisi* (22): 68-73.
- Gümüşay S. (2003).** Karapara Aklama Kavramı, Nedenleri ve Boyutları İle Karapara Aklama Suçunun Önlenmesine Yönelik Çözüm Önerileri. *Vergi Sorunları Dergisi* (179).
- İpek, H. (2000).** *Önemli Bir Sorun: Karapara ve Karaparanın Aklanması*. Beta Yayınları: İstanbul.
- Kalem M. (2004).** Bankalar Aracılığıyla Karapara Nasıl Aklanmaktadır? *Active Dergisi* (38): 1-6.

- MASAK-TBB (2003).** *Karaparanın Aklanması Suçu İle Mücadele Ve Bankaların Yükümlülükleri*, TBB Yayınları: Ankara.
- Mavral Ü. (2003).** *Karapara-Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları*. Maliye ve Hukuk Yayınları: Ankara.
- Philippsohn, S. (2001).** The Dangers Of New Technology-Laundering On The Internet. *Journal of Money Laundering Control* 5(1): 87-95.
- Ping H. (2004).** New Trends In Money Laundering - From The Real World To Cyberspace. *Journal Of Money Laundering Control* 8 (1): 48-55.
- Quirk P. J. (1997).** Money Laundering: Muddying the Macroeconomy. *Finance and Development* 34 (1): 7-9.
- Sarılı M. A. (2002).** Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonominin Boyutları, Nedenleri, Etkileri ve Alınması Gereken Tedbirler. *Bankacılar Dergisi* (41): 32-50.
- (1997).** Next, Cyberlaundering? *Economist* 344 (8027).

İNTERNET KAYNAKLARI

- Ergül, E. (2002).** Türkiyede Kara Para Aklama. http://www.turkhukuksitesi.com/makale_47.htm (erişim tarihi:14.03.2005).
- Flinders, K. (2007).** Online banking rapidly becoming 'most powerful retail channel', <http://www.computerweekly.com/Articles/2007/05/18/223977/online-banking-rapidly-becoming-most-powerful-retail.htm>, (erişim tarihi 03.03.2008).
- Forrester Research. (2003).** More Than 60 Million Europeans Bank Online. <http://www.forrester.com> (erişim tarihi 10.05.2005).
- Gartner Group. (2003).** Online Banking Goes Mainstream In US. <http://www.nua.ie> (erişim tarihi 10.05.2005).
- Kalyoncu Cemal A. (1997).** Paranın Kara Gücü, *Aksiyon Dergisi*, S.137. <http://www.aksiyon.com.tr>. (erişim tarihi: 14.03.2005).
- MASAK, 2004 Faaliyet Raporu**, Ankara, 2005, <http://www.masak.gov.tr> (erişim tarihi: 13.03.2005).
- MASAK, 2006 Faaliyet Raporu**, Ankara, 2007, <http://www.masak.gov.tr> (erişim tarihi: 15.02.2008).
- Philippsohn, S. (2002).** Fraud And Money Laundering. Stop Money Laundering! Conference, London. <http://www.antimoneylaundering.ukf.net/papers/solisitor.htm>. (erişim tarihi 23.02.2005).
- Türkiye Bankalar Birliği (TBB) (2007).** İnternet Bankacılığı İstatistikleri. <http://www.tbb.org.tr> (erişim tarihi: 03.03.2008).

Uyanık C. (1996). 32 Kısım Tekmili Birden Kara Paranın Macerası. Ekonomi Muhabirleri Derneği.
<http://www.emd.org.tr> (erişim tarihi: 23.02.2005).

(1996) Money Laundering In The 21.st Century. Australian Institute of Criminology,
<http://www.aic.gov.au/publications/rpp/02/RPP02.pdf> (erişim tarihi 03.01.2005).

(1998) Electronic Money Laundering: An Environmental Scan. Department Of Justice Canada-
Solicitor General Canada <http://www.psepc-sppcc.gc.ca> (erişim tarihi: 14.03.2005).

(2008) Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında
Yönetmelik, <http://www.masak.gov.tr/tr/yonetmelik/Yonetmelik.htm> (erişim tarihi: 03.03.2008)

<http://www.worldstats.org>